

ISSN 2010-9075

БЕРДАҚ АТЫНДАҒЫ ҚАРАҚАЛПАҚ
МӘМЛЕКЕТЛИК УНИВЕРСИТЕТИ

ХАБАРШЫСЫ ВЕСТНИК

КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА им. БЕРДАХА

1

НӨКІС 2008 НУКУС

Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
Каракалпакского государственного университета имени
Бердаха

№1

2008

Каракалпакский госуниверситет им. Бердаха

Учредитель и издатель: Каракалпакский государственный университет им. Бердаха

Главный редактор: доктор биологических наук, профессор А.Т.МАТЧАНОВ.

Редакционная коллегия:

АЙТМАМБЕТОВ А., доктор химических наук; АЛЕУОВ О.А., доктор педагогических наук; БАЗАРБАЕВ Ж., академик АН РУ, доктор философских наук; БАЙМАНОВ К., доктор технических наук; БАХИЕВ А., академик АН РУ, доктор биологических наук; БЕРДИМУРАТОВА А.К., доктор философских наук; ДАУЛЕТОВ А.Д., академик АН РУ, доктор филологических наук; ИСМАЙЛОВ К.А., доктор физико-математических наук; КАМАЛОВ С., академик АН РУ, доктор исторических наук; КОСБЕРГЕНОВ С.К., доктор физико-математических наук; КУТЫБАЕВА Е.Д., доктор юридических наук; МАШАРИПОВА Т.Ж., (ответственный секретарь журнала); МЕДЕТУЛЛАЕВ Ж., академик АН РУ, доктор экономических наук; УРАЗЫМБЕТОВ К.К., доктор филологических наук; УТЕНИЯЗОВ К.У., доктор химических наук; УБАЙДУЛЛАЕВ К., доктор экономических наук (заместитель главного редактора); ТАЖЕТДИНОВ С., доктор физико-математических наук; ХАМИДОВ Х., академик АН РУ, доктор филологических наук.

Издается с 2008 года.

Журнал выходит 4 раза в год на каракалпакском, узбекском, русском и английском языках.

Рукописи не рецензируются, не возвращаются, объемом более 1 авт. л. не рассматриваются.

Адрес редакции: 230100 г.Нукус, ул.Ч.Абдирова, 1

Телефоны: 223-60-19, 223-60-78

Зав.редакцией С.Ибрагимов

Набор и корректура: Б.Ю.Рашидов, А.М.Алламуратов

Компьютерная верстка: Б. Якубов.

Сдано в набор 01.11.2008 Подписано к печати 19.12.2008 Формат бумаги 60x84 1/8. Печ.листов 18,6.

Печать офсетная. Уч-изд. 20,46. Тираж 1000 экз. Заказ 1. Цена договорная. Каракалпакский государственный университет имени Бердаха. г.Нукус, ул.Ч.Абдирова, 1. Регистрационный номер 01-0.51. Отпечатано в ДП «Niso Poligraf», г.Ташкент-182, ул.Байкаро, 41.

© Вестник Каракалпакского государственного университета им. Бердаха.

шағып ишинен дәнестин айырып алгандай етип, форманы қыршып таслап ишинде тек мазмунның қалдырыу хэм оны талқылау мүмкин емес. «Мазмун хэм форма бирлиги - биз бул формуланы тез-тез қолланамыз, бірақ оның анық мәнісі хәққында ойланбастан-ақ қоллана береміз! Бірақ поэзия ушын бул бирлик айрықша әҳмийетке ийе. Поэзияда оның барлық элементи мазмун болып есапланады - хәр бир, хәттеки форманың арзымаған элементи де мазмунды қурайды, оны аңлатады: өлшем, уйқастың жайласыуы хэм характери, уғымлардың хэм қатарлардың өз-ара сәйкеслиги, дауыссыз хэм дауыссыз сөзлердің сәйкеслиги, сөзлердің хэм гәптердің узын ямаса қысқалығы хэм басқалар. Поэзияны хәққыйқы түрде түсиниү демек, оның мазмунның түсиниү деген сөз - бул сөздің тар, күнделикли турмыслық емес, толық мәнісінде. Мазмунды түсиниү оны жеткеретуғын сәйкес формада ғана әмелге асырылады. Сондай-ақ форманы азғана өзгертиүдің өзи поэтикалық мазмунға өзгерис киргизетуғынын да түсиниү керек»[4,69]

Форма саласында изертлеулер жүргизген атаклы илимпазлар В.М.Жирмунский хэм Г.А. Гуковскийдің шәкирти, көркем әдебиятқа болған прогрессив көз-қарасларының нәтижесінде тоталитар дәуірде социалистлик дүзимге сыйыспай Францияға барып баспана тапқан хэм жүдә абройлы «Материя стиха» деген китабын сол жерде 1978, 1985-жыллары еки мәртебе басып шығарған әдебият теоретиги Ефим Григорьевич Эткинде тийисли бул пикирлер менен келиспеу қыйын. Әсиресе, көркем сөздің айрықша формасы болған поэзияда форма менен мазмун бир-бирине беккем байланған. Олардың органикалық бирлигин бузыу мүмкин емес.

Әдебиятлар:

1. Бродский И. Стихотворение, Таллин, 1991, стр – 17-18
2. Кожин В.В. Стихи и поэзия, М., 1980, стр – 35
3. Поспелов Г.Н. Лирика среди литературных родов, М., Изд. МГУ, 1976, стр – 97
4. Эткин Е.Г. Материя стиха, С.Пб. «Гуманитарный союз», 1998, стр – 69
5. Юсупов И. Таңлаулы шығармаларының еки томлығы, Нокис, 1992, 11 том, 75-76-бетлер

Резюме

В статье исследуется взаимоотношение содержания и формы в лирическом стихотворении на примере стиха И.Юсупова «Журавли» («Тырналар»). Также изучается творческий процесс, его особенности, выявляются закономерности рождения форма и содержания в творческом процессе.

Summary

In the present article interrelation of content and form is outlined by the example of the verse "Crane", as well as the creative process, its feature are studied.

О.СӘТБАЕВТЫҢ «ГҮЛДИРСИН» ПОЭМАСЫНДА СЮЖЕТ ХӘМ ЛИРИКАЛЫҚ ҚАХАРМАН

Турдыбаев Қ.

Қарақалтақ мәмлекетлик университети

XX әсирдің соңғы шерегинде поэма жанрын дәретиүде И.Юсупов, М.Сейтаниязов, Рахманов, Сейитов, Мәтмуратов, Избасканов, Сәр-сенбаев, Х.Айымбетов, Н.Төрешова х.т.б. шайырлар жемисли мийнет етти. Бул жанрдың жаңа жанрлық-стильлик, идеялық-тематикалық бағдарлары, көркемлик қәсийетлери көзге түсе баслады. Бунда миллий поэзиямызға үлкен бир толқын болып кирип келген М.Бердиев, Б.Сейтаев, Ж.Өтениязов, Б.Генжемуратов, Ш.Аяпов, П.Мырзабаева, О.Сәтбаев, Г.Нурлеспесова, А.Өтениязова х.т.б. талант ийелериниң орны айрықша болды. Бірақ усы дәуірдеги поэмалар жүдә аз изертленди. Айырым мийнетлерде 1970- жылларға шекем дәретилген поэмалар жүдә аз изертленди [1]. Ал, З.Бекбергенованың кандидатлық диссертациясында болса тек И.Юсупов пенен Т.Жумамуратовтың айырым поэмаларындағы фольклорлық дәстүрлер ғана қаралады [2].

Биз бул мақаламызда шайыр О.Сәтбаевтың «Гүлдирсин» поэмасындағы лирикалық қахарман образының өзгешелигине тоқтамақшымыз. Негизинде, О.Сәтбаев миллий эпикалық поэзиямызды рауажландырыуға елеули үлес қосқан шайыр. Оның усы уақытқа шекем «Өмир толғансылары», «Арал дәртлери», «Шайырға хат», «Көк жийек», «Қайдасаң қаршығам», «Қәнәт хэм ашқозлик хәққында әпсана», «Темир адам», «Гүлдирсин» х.т.б. поэмалары баспадан шықты. Лекин, оның дәретиүшилиги еле арнаулы түрде изертленген жоқ. Биз оның «Гүлдирсин» поэмасына тоқтағанды макул көрдик. Өйткени, бул поэмада О.Сәтбаевтың өзине тән өзгешелиги, яғнай, оның турмыс шынлығын көркем хәқыйқатлыққа айландырыуда аңыз - әнгимелерге, әпсанауы образларға, улыума, ауыз-еки әдебият үлгилерине мүрәжат етиү усылы, усы арқалы шайырдың салмақлы идеяны, улыумаинсаныйлық пикирлерди, философиялық ойларды ортаға таслау шеберлиги анық көринеди. Шайырдың «Қәнәт хэм ашқозлик хәққында әпсана», «Көк жийек» поэмалары фольклорлық үлгилерге мүрәжат етиү арқалы жазылса да, оның «Гүлдирсин» поэмасында авторлық позиция анық хэм айқын көзге тасланады.

«Гүлдирсин» поэмасы дәслеп «Гүлдирсин элегиясы» [3,41] деген ат пенен «Эмиүдәрәя» журналында басылып шыққан еди. Автор кейин оны «Ай сығалайды» топламында қайтадан жәрияланды. [4].

Поэма тийкарынан аңыз-әңгимелик, әпсаналық сыпаттағы сюжетке негизленсе де, ондағы лирикалық сыпатлар, тәбиятқа жан ендирип сүүретлеулер, улыўмаинсаныйлық сыпатларды лирикалық қахарманның ишки кеуил туйғылары, жанлы тебиренислери менен сәўлелендириуи аркалы оқыўшылардың руўхый дүньясына қозғаў салыўы, барлық сюжетлик бағдарды ески қорған арқалы тил питирип сәўлелендириуе жәмлеуи - бул поэманың баслы жаңашыллығы болып есапланады.

Шығарманың сюжетинде лирикалық қахарман менен ески қорғанның диалоги баслы орынды ийелейди. Онда айтылыўынша, Хорезмли бир ханның кызы монголлардың шабыўылы ўақтында сатқынлық етеди - душпан шахзадасын сүйип қалғанлығы себепли елди сатып береді. Бул кескин конфликтлик ситуация поэмада өткир тил, жүдә тәсирли болған поэтикалық детальлар менен баянланады.

- Гүлдирсин!...

Гүң қорған тил қатты:

-Кимсен?

Ким бийрухсат кирген қалама? [42-б]

Шығарманың сюжети усы ески қорған тилинен баянланады хәм оған лирик қахарман-шайырдың поэтикалық руўхы терең сицирилип, сол арқалы поэманың лиризими кем-кем күшейип барады.

Гүлистанлылардың беккем қорғанын хеш бир жаў да бузып өте алмай, душпан бир неше мәрте кейин серпиллип қашады. Шайыр усы беккемлик хәм мәртликти сол қорған тилинен жанландырып, өткирлестирип былайынша береді:

...Әўелха берк еди жез дәрўазамыз,

Хәм мен хәккындағы дабыра аңыз,

Дем де жети ықлымға тарады, кетти.

Кутейба топылды, топылды Шыңғыс,

Лекин, қола яңлы дийўалларымыз,

Сан рет сындырды душпанның сағын... [43-б]

Бирақ, соңғы сапарғы монголлар шабылыўында гүлистанлылар қысқыға ушырап, беккем қорған ишинде албырап, суўсызлық пенен ашлық себепли үш ай қыйын жағдайда қалады. Душпан тәреп те айтарлықтай болдырады. Олар жеңиске ерисе алмай, кейин қайтпақшы да болады. Усы мөхәлде қорған ишинде жасап атырған ел патшасы бир хийле ойлап табады: олар бир өгизди халықтың қолындағы ең соңғы от-жем менен тойдырып болып душпан алдына босатып жибереди. Бул хийле өзиниң нәтийжесин берип, душпанлар қайтып кетпекши болады. Бирақ, Гүлдирсин душпан шахзадасына мынандай мазмундағы хаты жөнелтеди: қамалда қалып отырған халық сиз ойлағандай тоқ емес, бул патшалықтың саған ойлаған қасты-хийлесиниң бир түри деген хатты садақ оғына байлап, оларға қарай атып жибереди. Нәтийжеде қорған басып алынады.

Шығармада мине, усы сюжетлик сыпатқа ийе болған қысқа ўақыялар барынша жанландырылып, лирикалық сыпаттың күшейтилип жеткерилгенин көремиз.

Солай етип, сатқын қыз Гүлдирсинниң душпан шахзадасына жоқарыдағыдай мазмундағы жиберген бир ауыз сөзи себепли қала үлкен апатқа ушырайды. Ел перзентлери душпанлар менен мәртлерше шайқасады. Хәттеки, жасы жетип, беллери бүгилген кемпир-ғаррыларға шекем жаў қолына түспеўге, берилмеўге хәрекет етеди. Усындай хәрекетлер поэмада өткир поэтикалық деталлар арқалы жүдә шеберлик пенен сәўлелендирилген.

Душпан дәс қойысты ишке гуўлесип.

...Биреўлер куласа, биреўлер турып,

Биреўлерди аты сүйреп баратыр,

Биреўлер жыласа, биреўлер күлип,

Өззини мықлылар түйреп баратыр... [46-б]

Монгол басқыншыларының инсапсызлығы менен жаўызлығы, қанхорлығы, Гүлдирсинниң сатқынлығы, ал, оларға пүткиллей қарама-қарсы формада сүүретленген лирикалық қахарманның гуманизми, ўатан сүйгишлиги тәсирли деталлар, өткир хәм таўып айтылған сөзлер, кескин фразеологиялық сыпаттағы поэтикалық қатарлар менен ашылады.

- Шайыр өз халқының тили болар, хан!

Айт, сирә бирер журт сатқан ба тилин?!

Бизлер кешсектағы мына қорғаннан,

Шайырдан кешпеймиз, олар қалар тири! [49-б]

Усылайынша, пүткил халық болып патша хәмири менен шайыр туқымының жоқ етилиўине қарсы шығады. Патша өз қазнасының ярымын тиксе де оны таўа алмай, ләшкерлери қуры қол келе береді. Соңынан болса ол пүткил Хорезмге от қойып, хәтте, шөлистанлықларды күйдирип болса да шайырды өлтириуи буйырады. Бул ситуациялар да шығармада айрықша өзине тартымлы хәм трагедиялық детальлар

менен, поэтикалық жақтан жүдә шебер сүүретленген.

Сезилип турғанындай – ақ, булардың барлығы ески қорған тилинен шайырға айтылып отырған тарих шынлығы еди. Ал соң көркем образды және қайта жанландырып, қорған тилинен мынадай сөзлердин айтылыуы О.Сәтбаевтың өзіншелік усылы болса керек:

Соңда узақларға кеткен қой бағып,

Хәм бул аласаттан қалған бийхабар,

Сол шопанның шайыр уримпутағы,

Бизди тәрип етәр, бәлким, сен шығар?! [50-6]

Мине, хақыйқатында да, улыұмаласқан лирикалық қахарман – шайыр образы шығармада усылайынша дурыс алынған хәм турмыс логикасына сәйкес келеди, деген ойдамыз.

Сөз шебери поэмада сатқын қыз себепли душпанлардың буннан басқа да ислеген трагедиялық қылұаларын бир неше кишкене – кишкене, бирақ тәсирли ұақыялар – сюжетлик деталлар арқалы оқыұшыларға жүдә утымлы жеткерип береді. Солардың бири өз ұатанын сатқаннан гөре басқа жақларға бас алып кеткен өлимди артық көрген бир ғаррының трагедиялық жағдайын сүүретлеуши орынлар өзине жүдә тартымлы хәм патриотлық сезимлерге толы етип сүүретленген. Шайыр өз ұатаны ушын хақыйқатлықты айтыұдан қорықпаған, қайсар, өр көкирек ғаррыны душпанлардың атқа сүйретиуине байланыслы ұақыяларды былайынша жанландырып, детальлық көринислер арқалы береді.

Бир ғарры көз жасын жуұған сақалын,

Залым шахзаданы саўалға тутты:

- Эй, занғардың улы, бар ма Ұатаның?

... Бес нөкер ғаррыны таяққа жықты.

Шоқмарға силейген ол байғус енди.

Көшке ере алмай қулар абына.

... Дер ол: «Жасарымды жасадым... лекин

Менсиз киндикқаным – туұған жер жетим!

Мени усы жерде өлтирип кетиң!» [51-6]

Булар тек ғана ұақыяны ямаса көришисти сол турысына жай ғана баянлап тәриплеу емес, ал, олар жанлы түрдеги елес хәм терең ой-сезимлер, гуманизмге толы картиналар, көркем деталь сыпатында сәуленген. Өйткени, олар шайыр тәрепинен тәсиршеңлиги мол түрдеги сайлап алынған ұақыяларды шебер сүүретлеудің нәтижеси болып есапланады. Шығармада терең ой толғанысларын келтирип шығаратуғын бундай детальлық сыпатлар жүдә көп. Олар дәретпениң поэтикалық сыпатын жоқары көтерип турады.

Сатқын қыз образының жағымсызлығын тағы да тереңнен әшкаралау ушын шайыр мынадай психологиялық ситуацияларды жанлы поэтикалық қатарлар менен сүүретлеген. Қараңыз:

Жол бойы қалдырып қанша мың қәбир,

Босаған меслерди шынғытып дүзге,

Суұсыз тақырларды қалдырып изге,

Хәсирет сүйреген бул узын кәрұан,

Жетти бир бийтаныс алтын сарайға (52-6)

Усындай тауып айтылған терең образлы, бирақ қысқа хәм тужырымлы қатарлардың өзи курғақ баянлаудан аулақ болып, олар бир тутас көринисти қыймыл-қозғалыслар арқалы сәулендириуи, терең ойлылығы менен дыққатты өзине қаратады. Сонлықтан да, олардың идеялық-эстетикалық бағыттағы пафосы күшли ырғақты пайда етеди, усы себепли оқыұшыларда да қандай да бир жыллы ой-сезимлер ағысын пайда етип барады.

Солай етип, дәдбелли бир сарайға жетип келген жерде хан менен шан-шәукетке бөленген қыз Гүлдирсин бирден былайынша шоршынып түскен екен. Оны шайыр төмендегише сүүретлейди:

Диз бүге берген қыз төсек үстине,

Бирден ушып тұрды салып айбарақ,

Төсек тилкимленди, тинтилди гилем,

Шөптің қыйығы да шықпады бирақ.... (52-6)

Сөйтип, жасауылар менен сақшылар бул қыздың төсектен жеркениуин тексерип қараса, бир ғана ат талшығы оның денесине батқан қусайды. Демек, оның ата-анасы қызды денесине бир тал қылшығын да батырмай өсирип еркелеткен екен. (Байғус ата-ана қызын уқшатып, Алақан үстінде-өсирген екен (52-6). Буған толық түсинген шахзада өзін ғайбана сүйип қалған Гүлдирсинге қарата мына гәплерди айтады хәм оның өзін өлимдар етип, ат қуйрығана байлауды буйырады.

-Сөйтип бағып-қаққан ата-анаң,

Түспеген сениң зәрре мийримің,

Маған – жолдасыңа бес күнлик ғана,

Мийрим-шәпәэтиң түсе ме сениң?!

Демек, бундай қатарлар арқалы шайыр поэмада Гүлдирсиннің сатқынлығын қаралап сүүретлейди хәм

лирик қахарманның гуманизмге толы ишки жүрек толғаныстарын айқыналастырып, тереңнен сәулелендиреди. Усындай жол менен улыўма инсаныйлық мәселелерди ортаға таслайды хәм оны халықлық мәп тийкарында шешип береді. Демек, усы бағдардан алып қарағанда поэмадың социал - жәмийетлик, әдеп-иқрамлық, мораллық хәм турмыслық – философиялық әҳмийети үлкен болып табылады. Буның үстине поэма поэтикалық сүүретлеу шеберлиги менен де бағалы болып, ХХ әсирдиң ақырындағы миллий-эпикалық поэзиямыздың раўажланыўында белгили орын тутады.

Әдебиятлар

1. Султанов Қ. Заманлас жаным менен. Нөкис, «Қарақалпақстан», 1972; Насруллаев Ә. Заман хәм лиро-эпикалық поэзия. Нөкис, «Қарақалпақстан», 1965; Развитие жанра поэмы в каракалпакской литературе. Ташкент, «Фан», 1977.
2. Бекбергенова З. Народно-поэтические традиции в каракалпакской поэзии (70-80-е годы). АКД. Нукус, 1995.
3. Сәтбаев О. Гүлдирсин элегиясы. «Әмиўдәрәя», 1987, №8.
4. Сәтбаев О. Гүлдирсин. Поэма. – О.Сәтбаев «Ай сығалайды» Нөкис, Қарақалпақстан, 1992 (мысаллар усы басылымнан алынады, қауыс ишинде тек бетлер көрсетиледи).

Резюме

В данной статье рассматривается своеобразие лирического героя поэмы «Гүлдирсин». В поэме выдвигается общечеловеческие идеи возвеличивания родной земли, а также взаимоотношения поэта и лирического героя, которые служат средством раскрытия художественного новаторства поэта.

Summary

In the article the eccentricity of lyric character of the poem "Guldirsin" by O. Satbaev has been outlined. By new point of view the author puts forward the idea common to mankind to glorify native land, as well as his thoughts of interrelations of a poet and lyric character which serve as means of revealing poet's artistic innovation.

УДК 82.0/801.6

ЛИРИКАДА СЕМАНТИК МАЙДОН ТАСНИФИ

Балтасва З.

Қарақалпақ давлат университети

Шеърятда сўз-тушунча-материя уйғунлигини маъно тармоқлари хосланганлик даражаси белгилайди. Бинобарин, поэтик ифодада предмет микёси муайян маънода ҳаётий қамров даражаси хамда бадий алоқа узвийлигидан озикланади. Зотан, лирикада «тушунча ўзи ифодалаётган предмет барча хусусиятларини қамраб ололмайди, балки улар орасидан энг характерлисини ургулайди. Мазмуниниг хусусийлашуви (таъкид бизники. З.Б.) поэзиянинг устувор йўналишидир»[1]. Дарҳақиқат, поэтологик белги хусусиятни ургулаш баробарида унинг сифат кўрсаткичи (ранг-тус-ҳажм-таркиб)ни хам аниқлаштиришга замин хозирлайди:

Куйларман хотиранг балки вақт етиб,

Бир умр ўртанур лекин танда жон.

Суронлар йўлимда турибди кутиб,

Ўзинг кўлла энди мени, онажон.[2]

«Музаффар ҳаёт» таърифига бағишланган манзума уйғониш фасли – баҳор мадҳини тадқиқ сахнига чиқаради. Жорий мавсум ҳар йили юртимизга «ажиб бир гўзаллик, ажиб бир шуқуҳ» бағишлайди. Негаки, «мангу заволлик бўлмас оламда, то суйин сочаркан абри найсонлар!», унда «иқболи саждагоҳ бўлганлар» бисёр, унда «ҳаёли бамисли Кўрагонийдек» улуғворлик бор, унда «гар тарих эврилса, шуҳрат тожисини кийгизар Султон Улғубек» маърифати устувор, унда «Балхдан ҳориб қайтган Алишер мисол» ижодий шуҳрат ҳукмрон, унда «қолдириб дунёда ҳеч ўчмас отни» тарихга айланган Ф.Фулум, М.Шайхзода буюклиги зохир... Шоир ижодий шарҳлар мантқиқий далолатига чизгилар бераркан, мозий, бугун хамда келажак микёсларини маъновий товлантиради. Бармоқ вазни имкониятларидан сатрларга кўчган ифода оҳанги, мушоҳаданинг сўздан сўзга кучая бориши, мусиқий ўйноқилик ва тасвир равонлиги шеърлий тафаккурини бадий бутунлигини белгилаб беради.

Ижодий услуб дифференциацияси, лирик ифода манераси ва тасвир йўсини ўзига хослиги поэтик даражани таъмин этади. Тўғрироғи, эстетик кўрсаткичда уйғунлашадиган бадийлик таомиллари ҳар бир шоир руҳиятида ўзгачаланади. Унда констант сўз мазмуни ва адабий нутқ уюшган маркази, тил маданияти ва синтактик конструкция интизоми, психологик таҳлилниг ижтимоий тизими ва услубий алоҳидалик хусусияти, маъно майдони ранг-баранглиги ва шаклий мундарижа барқарорлиги, ўзгарувчан субъектив микёслар харакати ва эркин ижодий ассоциация экспрессияси, ҳаётий мантқиқ изчиллиги ва ҳиссий идрок камрови, поэтологик тушунча семантик тавсифи хамда аъзоларнинг вазифавий алоқадорлиги ўз ифодасини

	<u>Экономика</u>
Убайдуллаев К., Умаров Е. К. Региональные аспекты рационального использования ресурсного потенциала аграрного сектора.....	66
Ходжаева Л.М., Кабулова Б., Пахратдинова Ш.К. Финансовые кризисы и их влияние на экономику Узбекистана.....	70
Исмаилов Қ.С., Пирниязова Г. Ж. Киши бизнесті раўажландырыў арқалы бәнтлик машқалаларын шешиў мәселелери.....	72
Назарбаев О., Жуманазаров О., Қалмуратов Б. Иктисодий ривожланишнинг янги босқичида минтақани инвестициялаш стратегияси.....	73
Убайдуллаев Қ., Чориев Қ., Адильчаев Р. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариш салоҳияти захираларидан самарали фойдаланиш йуллари.....	74
Исаков Ж. Я. Хизмат кўрсатиш соҳасининг инфратузилмаси ва уни ривожлантириш.....	77
Фарманов Т.Х., Срашов Р. Развитие сферы услуг и сервиса в сельском хозяйстве.....	79
Ешпиев Р., Ситмуратов Т. Принципы развития строительства в рыночных условиях.....	81
Садыков Т., Медалиев Д., Уразбаева Л.М. Экономико-математический анализ модели и некоторые соотношения двойственности для оценки эффективности ресурсов.....	82
Утемуратова Г. Определение сущности и содержания менеджмента.....	84
<u>Философия, социология, юриспруденция</u>	
Убайдуллаев Қ., Эбдимуратов П. Жасларда илимий дуньякарасты қәлиплестириў.....	86
Бердимуратова А.К., Камалова Х.С. Социологические исследования уровня жизни населения Республики Каракалпакстан.....	88
Худайбергенова У. Қарақалпақстанда эстетикалық ой-пикирлердиң пайда болыўы ҳәм раўажланыўының өзин тән өзгешеликлери.....	92
Алимбетов Ю. Язык и национальная культура.....	94
Умарова К. Общетеоретические проблемы в правореализации.....	96
Кутыбаева Е.Д., Палванов М. Основные направления судебно-правовых реформ Республики Узбекистан: состояние и перспективы.....	99
Гулимов А.Б., Бердиниязова Н. Инсан ҳәм пукара ҳуқықлары кепилликлери ҳаққында.....	101
<u>История</u>	
Ходжаниязов Г., Хакимниязов Ж. Караванные пути северной периферии Хорезма. Новые исследования.....	104
Қдырниязов М.-Ш. Древний и средневековый Миздахкан.....	107
Сейтгимбетов М.К. Рус алымларының мийнетлеринде қарақалпақлар тарийхының изертлениўи (XIX-э. ақыры - XX-э. Басы).....	109
Кошанов Б.А. Историческая наука Каракалпакстана на современном этапе: обретения и проблемы.....	112
<u>Филология</u>	
Оразымбетов Қ. Дәретиўшилиқ процесс ҳәм оны үйрениў.....	115
Турдыбаев Қ. О. Сәтбаевтың Гүлдирсин поэмасында сюжет ҳәм лирикалық қаҳарман.....	118
Балтаева З. Лирикада семантик майдон таснифи.....	121
Салаев Ф. А.Орипов шеърларида тўртлик банд ва унинг қофия тизими.....	123
Алламуратова А.Ж. Сравнительная характеристика русской модернистской и постмодернистской поэзии.....	125
Турсьнимуратов М.Т. Средняя Азия в творчестве А. Платонова.....	129
Дәўлетов А. Қарақалпақ тил билими раўажланыў жолында.....	132
Қудайбергенов М., Бобожонов Ф. Қарақалпоғистонда қисий тилшуносликтинг тараққие тәмәйиллари.....	135
Адилова Г., Бекетов Б. Қарақалпақстан қазақлары тилиниң үрп-әдет лексикасы.....	137
Тилеумуратов Г. Т. К вопросу определения категории рода в современной лингвистике.....	138
Seytova D. U. Types of terms.....	140
Сейтназарова И. Е. Бердақ шығармалары тилинде ушырасатуғын сөз вариантлары.....	143
Оразымбетова З.Қ. Қарақалпақ баспасөзи тилинде сөз жасаў усыллары.....	144
Каллибекова М. Т., Коянбаева М. Семантика составных глаголов в английском языке и их значения в каракалпакском языке.....	146
Таджиева А. Изучение согласование времен английских глаголов в учебно-методической литературе.....	150
Мамырбаева Д., Исмаилова Г. О некоторых свойствах многоаспектной категории залога в английском и каракалпакском языках.....	151
Ильясова Б.Ж. Синтаксическая и коммуникативная формы предложения.....	153
<u>Память</u>	
Памяти Ч. Абдилова.....	155